

חקיקה סוציאלית

בעריכת אריה וולף, עו"ד

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 84) (דמי אבטלה בתקופת הכשרה מקצועית)

הצעת חוק פרטית של ח"כ אמנון כהן (ש"ס).
בסעיף 173 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, נקבע כי מובטל הנשלח להכשרה מקצועית, זכאי לדמי אבטלה מופחתים ולתקופה קצרה יותר לעומת המצב החוקי שהיה ערב התיקונים שנערכו בחוק בשנת 2002 ובשנת 2003. במרבית המקרים, זמן קצר לאחר תחילת קורס ההכשרה המקצועית מסתיימת זכאותו של המשתתף לדמי אבטלה והוא נשאר ללא כל מקור הכנסה, אף שטרם סיים את ההכשרה המקצועית. מצב עניינים זה יוצר תמריץ שלילי למובטלים להשתתף בקורסים להכשרה המקצועית.

מוצע, לכן, לשלם דמי אבטלה במשך כל תקופת ההכשרה המקצועית, ובלבד שטרם חלפו שמונה עשר חודשים מהיום שבו הפך האדם למובטל. כמו כן, מוצע כי במהלך התקופה האמורה ישולמו דמי האבטלה בשיעורם המלא במקום בשיעור של 70 אחוז, כקבוע כיום בחוק.
עלות הצעת החוק מוערכת על ידי המוסד לביטוח לאומי בכ-70 מיליון ש"ח לשנה.

הצעת חוק הטבות לניצולי השואה

הצעת חוק פרטית של ח"כ יורי שטרן ואליעזר כהן (ישראל ביתנו).
ניצולי השואה תרמו רבות להקמת מדינת ישראל ולהמשך קיומו של העם היהודי. על מדינת ישראל מוטלת חובה מוסרית להבטיח כי יוכלו לחיות בכבוד. רבים מניצולי השואה חיים בתנאים כלכליים קשים ומצבם הבריאותי אינו תקין. הצעת החוק באה לעגן בחקיקה הטבות סוציאליות לנזקקים מבין ניצולי השואה,

בהקבלה מלאה להטבות הניתנות לוותיקי מלחמת העולם השנייה מכוח חוק מעמד ותיקי מלחמת העולם השנייה, התש"ס-2000.

לצורך החוק מוגדר ניצול שואה כמי שנרדף על ידי שלטון עוין, ושבתקופה שבה היה בארץ עוינת (גרמניה, מדינות הציר, שטח שהיה נתון בשליטת גרמניה), שהה במחנה ריכוז, במחנה כפייה, בגטו או במקום מסתור.

ההטבות יוענקו רק לניצולי שואה נזקקים, דהיינו – זכאים לגמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980. ההטבות כוללות סיוע מוגדל בתשלום שכר דירה, הנחה של 75 אחוז ברכישת תרופות הכלולות בסל שירותי הבריאות, פטור מתשלום אגרת טלוויזיה, ומענק הטבות שנתי בסכום השווה ל־15 אחוז מהשכר הממוצע, אשר ישולם בחודש אוגוסט.

הממונה על ביצוע החוק יהיה השר לקליטת עלייה.

לפי הצעת החוק ההטבות האמורות יינתנו לכ־22 אלף תושבי ישראל. לפי נתון זה, מעריך שר האוצר כי העלות הצפויה של יישום הצעת החוק עומדת על כ־65 מיליון ש"ח בשנה.

הצעת חוק מעונות יום שיקומיים (תיקון מס' 3) (תנאים לזכאות למעון יום שיקומי)

הצעת חוק של 21 חברי כנסת מכל סיעות הבית.

חוק מעונות יום שיקומיים, התש"ס-2000, נועד להבטיח כי פעוטות עם מוגבלות עד גיל שלוש, אשר אינם כלולים במסגרת חוק חינוך מיוחד, התשמ"ח-1988, יהיו זכאים למסגרת טיפולית המתאימה לצורכיהם.

פעוטות עם מוגבלות פיזית, שכלית וחושית קשה, זקוקים למסגרת מיוחדת מגיל צעיר מאוד, משום שהתערבות טיפולית מתאימה בשלוש שנות החיים הראשונות של פעוט עם מוגבלות עשויה להגדיל במידה ניכרת את הסיכוי לשיפור מצבו בעתיד.

זכאותו של פעוט עם מוגבלות למעון יום שיקומי, הותנתה בחוק באבחון כלוקה בפייגור שכלי על ידי ועדת אבחון על פי חוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט-1969, או בהיותו זכאי לגמלת ילד נכה מהמוסד לביטוח לאומי. כתוצאה מכך, זכאים למעון יום שיקומי רק חלק מהפעוטות הזקוקים למסגרת זו, ופעוטות נוספים נותרים ללא כל מסגרת טיפולית המתאימה לצורכיהם המיוחדים בשנים הקריטיות ביותר להתפתחותם.

לפיכך מוצע להרחיב את הזכאות למעון יום שיקומי לפי החוק ולהחילה גם על פעוטות בני שנתיים עד שלוש שנים, שוועדת השמה קבעה לגביהם כי הם פעוטות עם עיכוב התפתחותי ניכר.

להערכת משרד האוצר, עלותה התקציבית של הצעת החוק היא שבעה מיליון ש"ח בשנה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 88) (תגמול למשרתים במילואים – איסור קיזוז)

הצעת חוק פרטית של 11 חברי כנסת מסיעות שונות. סעיף 312 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 קובע, כי המוסד לביטוח לאומי רשאי לקזז, בין היתר, דמי ביטוח כנגד תשלומים לפי החוק, המגיעים לזכאי להם. בין תשלומים אלה נמנה תגמול למשרתים במילואים. סעיף 281 לחוק, קובע כי המוסד לביטוח לאומי רשאי לנכות חוב של דמי ביטוח שהמעביד חב למוסד מכל סכום שעליו להחזיר למעביד בשל תגמול למשרתים במילואים שהמעביד שילם לעובד. כדי למנוע פגיעה בנכונותם של הנקראים לשירות מילואים, להתייבב לשירות, מוצע לקבוע כי המוסד לביטוח לאומי לא יהיה רשאי לקזז תגמולים כאמור, אלא אם כן הזכאי לתגמול נתן את הסכמתו לכך. יש בכך כדי לתת ביטוי להערכה שרוחשת החברה הישראלית לתרומה החשובה של מערך המילואים לעוצמתו של צה"ל. ועדת החוץ והביטחון של הכנסת קבעה כי העלות התקציבית של הצעת החוק היא כ-4.97 מיליון ש"ח לשנה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 86) (מענק לימודים)

קבוצת הזכאים למענק לימודים כוללת, בין השאר, הורה יחיד, מי שבמשמרתו ילד שנתייתם משני הוריו, מי שבמשמרתו ילד נטוש כמשמעותו לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980, ועוד. לפי סעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, בתחילת כל שנת לימודים ישלם המוסד מענק לימודים לזכאים לכך, ובלבד שהתנאים המזכים במענק התקיימו בחודש אוגוסט שלפני אותה שנת לימודים או בחודש ספטמבר שבתחילת אותה שנה. כיום משולם המענק לחלק ניכר מהזכאים בסוף חודש אוגוסט ולחלק נוסף רק במהלך חודש ספטמבר, וזאת בשל הצורך לבחון אם התקיימו תנאי הזכאות במהלך החודשים אוגוסט או ספטמבר.

תשלום מענק הלימודים בתחילת שנת הלימודים או לאחר שנפתחה, מחטיא את מטרת המענק, אשר נועד לתת בידי הורים אמצעים שיאפשרו להם לרכוש את הספרים ואת הציוד הדרושים לתלמיד לפני תחילת שנת הלימודים ב-1 בספטמבר. מוצע לתקן את סעיף 74 ולקבוע כי מענק הלימודים ישולם לפני תחילת שנת הלימודים אם התקיימו תנאי הזכאות לקבלת המענק בחודש יולי שלפני אותה שנת הלימודים, או בתחילת שנת הלימודים, אם התקיימו התנאים לקבלת המענק בחודש אוגוסט שלפני אותה שנה. בהתאם למוצע, רוב הזכאים למענק הלימודים יקבלו את המענק כבר בתחילת אוגוסט, כחודש לפני תחילת שנת הלימודים.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 87) (תגמול למשרתים במילואים בשירות חירום)

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 קובע בסעיפים 277(ב), 278 ו-376 כי במקרה שהורה שר הביטחון כי שירות המילואים יהיה שירות חירום, ישלם אוצר המדינה, באמצעות צבא הגנה לישראל, לכל משרת במילואים מקדמה על חשבון תגמול המילואים המגיע לפי החוק.

הוראות חוק אלו מחייבות את צבא ההגנה לישראל לקיים בכל עת מערך עצמאי, שיהיה מסוגל לבצע את תשלום המקדמות כאמור, במקרה של גיוס חירום. הצורך בהוראות האמורות נבע מהחשש כי במקרה של גיוס חירום ממושך, אשר במסגרתו יגויסו גם עובדי המוסד לביטוח לאומי, לא יוכל המוסד לעמוד במטלה ולשלם את תגמולי המילואים במועדם.

לאור ההתקדמות הטכנולוגית ועדכון שיטות העבודה שחלו במוסד לביטוח לאומי, החשש האמור אינו קיים עוד. לפיכך מוצע לתקן את החוק, כך שתשלום תגמולי המילואים בעתות חירום ייעשה בידי המערך הקיים במוסד, ולא ישולמו עוד מקדמות על חשבון תגמולי המילואים על ידי צבא הגנה לישראל.

חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 34), התשס"ו-2006

החוק נתקבל בכנסת ביום כ' בכסלו התשס"ו (21 בדצמבר 2005), על פי הצעת חוק של חבר הכנסת אריה אלדד (האיחוד הלאומי).

חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, מסמיך את נציב קבילות הציבור, בין היתר, לברר תלונות של מבוטחים נגד קופות חולים ונותני שירותים.

מתברר כי לעתים קופות החולים אינן ממלאות אחר הוראות הנציב ואינן מספקות שירות רפואי למבוטחים, על אף שהנציב קבע כי מבוטחים זכאים לקבל את השירות הרפואי מקופת החולים. במקרים כאלה, נאלצים מבוטחים לפנות לבית הדין לעבודה לביצוע החלטת הנציב.

הצעת החוק באה לקבוע כי במקרה שקופת החולים לא מילאה אחר החלטת הנציב בתוך ארבעה עשר יום, יהיה המבוטח המתלונן זכאי להחזר כספי עבור ההוצאות שנגרמו לו בשל רכישת השירות. מוצע כי החזר כספי כאמור יבוצע על ידי המוסד לביטוח לאומי, אשר ינכה את הסכום ממקורות המימון המועברים לקופת החולים. הצעה זו מאפשרת למבוטח, אשר תלונתו לנציב בדבר אי מתן שירות רפואי נמצאה מוצדקת, לקבל החזר כספי מבלי להיזקק לפנייה לערכאות משפטיות.

הצעת חוק הטבות לנפגעי פוליו

הצעת חוק פרטית של 17 חברי כנסת, מכמה מסיעות הבית. הצעת החוק באה לעגן בחקיקה הטבות סוציאליות לנפגעי פוליו. נפגע פוליו יהיה זכאי לפיצוי חד פעמי בסכומים ובתנאים שיקבעו שרי הבריאות והאוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת. כמו כן, נפגע פוליו שנקבעו לו מאה אחוז נכות יהיה זכאי לקצבה חודשית שתעמוד על 75 אחוז מהשכר הממוצע, ונפגע פוליו שנקבעו לו פחות ממאה אחוזי נכות יהיה זכאי לסכום יחסי. ועדה רפואית, אשר ימנה שר הבריאות, תקבע אם אדם לקה במחלת פוליו ואת שיעורי נכותו הנובעים מהמחלה. שר הבריאות, בהסכמת שר האוצר, ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע את השתתפות המדינה במימון טיפולים רפואיים, אביזרים רפואיים ומכשור רפואי, הנדרשים לנפגעי פוליו עקב מחלתם. להערכת משרד האוצר, העלות התקציבית בעניין תשלום הקצבה החודשית, וזו בלבד, עומדת על 190 מיליון ש"ח בשנה.

חוק שכר מינימום (העלאת שכר מינימום – הוראת שעה), התשס"ו-2006

החוק נתקבל בכנסת ביום כ"ג בסיון התשס"ו (19 ביוני 2006). בקווי היסוד של הממשלה הנוכחית נקבע כי הממשלה תעלה בהדרגה את שכר המינימום לפי חוק שכר המינימום, התשמ"ז-1987, עד גובה של 4,600 ש"ח. כמו כן, נקבע כי בשלב ראשון יועלה שכר המינימום בסכום של 500 ש"ח, וזאת בהדרגה כמפורט להלן: תוספת של 250 ש"ח עד ה-1 ביוני 2006 ותוספת של 250 ש"ח נוספים במהלך שנת 2007, מהם 125 ש"ח לפחות בעדכון שכר המינימום ב-1 באפריל 2007 וסכום נוסף של 125 ש"ח ב-1 ביוני 2007. החוק מעגן את ההעלאה הראשונה של 500 ש"ח בשכר המינימום.

על פי קווי היסוד, המשך השינוי בשכר המינימום ייקבע בהתאם לנסיבות, בשים לב לשיעור האבטלה, לשיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולשיעור הצמיחה והפריין במשק המדינה. הבחינה תיעשה בידי ועדה שתורכב מנציגי הממשלה, המעסיקים והעובדים, אשר תביא את המלצותיה לפני הממשלה לא יאוחר מה-1 ביולי 2007.

לפי החוק, יהיה שכר המינימום לחודש, סכום כמפורט להלן:

1. מיום 1 ביוני 2006 עד יום 31 במרס 2007 – 3,585.18 ש"ח.
2. מיום 1 באפריל 2007 עד יום 31 במאי 2007 – 3,710.18 ש"ח.
3. מיום 1 ביוני 2007 – 3,835.18 ש"ח.

שכר המינימום יוגדל לפי שיעורי תוספת היוקר, ויתווסף לו פיצוי בעד התייקרות או תוספת שכר אחרת, אשר נקבעו בהסכם קיבוצי כללי ומשתלמים לרוב העובדים שתנאי עבודתם מוסדרים בהסכמים קיבוציים.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 86), התשס"ו-2006

החוק נתקבל בכנסת ביום ט"ו בתמוז התשס"ו (11 ביולי 2006). הגדלת שיעורי הגמלה למי שהגיע לגיל פרישה ולמי שמקבל קצבת זקנה, שארים או תלויים לפי חוק הביטוח הלאומי. כמו כן, מתוקן כאן חוק תכנית החירום הכלכלית, התשס"ב-2002, כך שמבטלת ההפחתה שנקבעה בו לגבי קצבת הזקנה.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 87), התשס"ו-2006

החוק נתקבל בכנסת ביום כ"ב בתמוז תשס"ו (18 ביולי 2006).
 בחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003, תוקן חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995. לפי תיקון החוק, הושוו קצבאות הילדים המוענקות בעד כל ילד, כך שקצבת הילד תשולם בלא קשר למספרו הסידורי במשפחה ותעמוד על 144 ש"ח. במקביל נקבע כי קצבאות הילדים המשתלמות בעד ילד שלישי ואילך, שנולד לפני ה-1 ביוני 2003, תופחתנה בתהליך מדורג שבסיומו תעמוד גם קצבת הילדים האמורים על 144 ש"ח.
 בהתאם להחלטת הממשלה מה-30 במאי 2006, נקבע כי תיפסק ההפחתה המדורגת של קצבאות הילדים המשתלמות בעד ילד שלישי ואילך שנולד לפני ה-1 ביוני 2003 וכי שיעור הקצבה בעד ילד יועמד מעתה ואילך על שיעור הקצבה הקבוע לגביו לשנת 2006.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 91), התשס"ז-2006

הצעת חוק ממשלתית.
 חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, קובע כי קצבת הנכות הכללית לנכה תיקבע בהתאם לפגיעה שנגרמה לו בכושרו להשתכר, ולעניין נכה שהיא אישה נשואה שאינה עובדת מחוץ למשק ביתה, בהתאם לפגיעה בכושרה לתפקד במשק הבית.
 הואיל ועקרת הבית אינה משתכרת ואינה עובדת אלא במשך ביתה, נקבעו כללים, לפי החוק, אשר בוחנים את השינוי ביכולתה של עקרת הבית לתפקד במשק ביתה בעקבות נכותה. כללים אלה חלים על כל אישה שאינה עובדת מעת שנישאה, אף אם טרם נישואיה היתה זכאית לקצבת נכות בשל פגיעה בכושר השתכרותה.
 כללים אלה יוצרים מצב שבו ייתכן שאישה, אשר טרם נישואיה היתה זכאית לקצבת נכות בשל פגיעה בכושר השתכרותה לא תהיה זכאית עוד לקבלת הקצבה לאחר נישואיה. זאת, שכן אישה שנישאת נבדקת מחדש, ויכול שתימצא כשירה לתפקוד במשק ביתה. כך, עובדת נישואיה בלבד, יכולה להביא לביטול הקצבה, אף שלא חל כל שינוי במצבה הבריאותי.
 לפיכך מוצע בהצעת החוק להוציא מהגדרה "עקרת בית" אישה נשואה שהיתה

זכאית לקצבת נכות טרם נישואיה, ורק משום שנישאה לא היתה זכאית, לאחר נישואיה, לקצבה כאמור אלמלא התיקון המוצע.